

Aktualitātes HIV profilaksē un ārstēšanā. Sociālo darbinieku iespējas.

Seminārs sociālo dienestu darbiniekiem
2019. gada 25. aprīlis

Inga Bulmistre

«Baltijas HIV asociācija»

Sagatavots sadarbībā ar GlaxoSmithKline Latvia SIA

Sagatavots 04/2019
NP-LV-HIV-PPT-190006

CEĻA KARTE

Jautājumi un atbildes

1. Psiholoģiskā atbalsta nepieciešamība
2. Kādu atbalstu var sniegt sociālais darbinieks, ārstniecības persona, psihologs, citi pacienti
3. CEĻA KARTE pacientiem un sociālajiem darbiniekiem
4. Ieteikumi – kā pacientam rīkoties?

1. Psiholoģiskā atbalsta nepieciešamība

Sociālais darbinieks

Ārstniecības persona

Psihologs

Citi pacienti

- Ierobežoti laikā un telpā
- Atbalsts savas kompetences robežās

Tāpēc ir vēlama valsts, pašvaldību institūciju un NVO sadarbība multidisciplināras komandas izveidošanai

2. Kādu atbalstu var sniegt katrs no profesionāļiem

Sociālā darbinieka atbalsts personai:

- kura jau zina savu HIV(+) statusu
- kura gaida HIV testa rezultātu
- kas domā, ka ir bijis HIV infekcijas iegūšanas risks

Saruna ar personu, kura jau zina savu HIV(+) statusu

- Runāt par HIV tēmu, ja ir iemesls vai klienta iniciatīva
- Motivēt saņemt veselības aprūpes pakalpojumus, izrādot kompetenci par atbalsta personām un NVO pakalpojumiem HIV inficētajiem
- «Nemierināt», ja cilvēks nevēlas runāt par HIV
- Novietot klientiem pieejamā vietā informatīvos materiālus, bukletus, brošūras

Informatīvo materiālu ieguves avoti

<https://balthiv.com/noderiga-informacija/biedribas-izdotie-materiali>

<https://spkc.gov.lv/lv/informativi-izdevumi>

<http://www.apvienibahiv.lv/noderiga-informacija>

Saruna ar personu, kura gaida HIV testa rezultātu

- Sniegt «pleca» sajūtu
- Izglītot par HIV, kā hronisku, vadāmu infekciju, par bezmaksas pretvīrusu terapijas saņemšanas iespēju ikvienam HIV inficētam
- Piedāvāt informāciju par atbalsta personām un NVO pakalpojumiem HIV inficētajiem
- Pārrunāt jautājumu par konfidencialitāti

HIV pozitīva statusa izskaidrošana

- Pozitīvs HIV testa rezultāts - nozīmē, ka **asinīs IR atklātas antivielas pret HIV**
- Cilvēkam ir HIV infekcija, **viņš ir vīrusa nēsātājs** un var inficēt citus, ja nelieto pretvīrusu terapiju (ART)
- Var nebūt slimības simptomu, tāpēc **nav uzskatāms par slimnieku**
- HIV tests **neuzrāda, cik sen** cilvēks ir inficējies
- Testa rezultāts nesniedz informāciju **par slimības gaitu un prognozi**
- **Nav apgalvojums tam, ka arī dzimumpartneris ir inficējies**

Saruna ar personu, kas domā, ka ir bijis HIV infekcijas iegūšanas risks

- Informācija par HIV testa veikšanas vietām, pacienta CEĻA KARTI, «zaļo koridoru» HIV apstiprinošai diagnostikai
- Informācija par HIV kā hronisku, vadāmu infekciju, bezmaksas pretvīrusu terapijas saņemšanu ikvienam HIV inficētam
- Informācija par konfidencialitāti

Informatīvie materiāli – palīgs klientu informēšanā un izglītošanā

HIV - 10 fakti, kas Tev jāzina!

HIV nešķiro TĀS ATTIECĀS ARI UZ TEVI!

- HIV ir cilvēka imūndefekta vīruss. HIV infekcijas gaita rezultātā uz novājinātu organisma aizsargspēju fona attīstās imūndefekta sindroms jeb AIDS.
- Ar HIV nevar inficēties sadzīves kontaktā (piemēram, sarīkojoties, apģūbošos, apskaidējoties, dzīvēnā no vienas brūzes u.c.) vai ielieku un dzīvnieku kodumu rezultātā.
- Inficēšanās ar HIV notiek 3 veidos:
  - Dzimsmāksā laikā (vagināli, anālā, orāli) ar inficētu personu, ja netiek lietoti prezervatīvi;
  - HIV var tikt pārmests gan heteroseksuālos, gan homoseksuālos dzimumkontaktos;
  - No inficētām asinīm un citiem bioloģiskiem šķidrumiem, ja tie satur asinis;
  - HIV infekcija var tikt nodota no mātes bērnam grūtniecības, dzemdību vai zīdīšanas laikā.
- HIV infekcija organismā saglabājas visu mūžu!
- Prezervatīvs ir vienīgais kontracepcijas līdzeklis, kas pasargā no inficēšanās ar HIV un citām seksuāli transmisīvajām infekcijām.
- HIV infekcija attīstās lēni un nemardami - HIV vīrusa sēkšana organismā ilgst no diviem līdz pieciem mēnešiem, savlaicīgi cīņa starp inficētā cilvēka imūnsistēmu un HIV var ilgt pat 6 - 12 gadus, turklāt cilvēks šajā laikā jūtas vesels.
- Asinis izmeklēšanai uz HIV var nodot arī jebkurā laboratorijā Latvijā ar ģimenes ārsta nosūtījumu (maksājot pacienta iemaksu) vai bez ārsta nosūtījuma (maksas pakalpojums).
- HIV tests ir asins pārbaude, kura mērķis ir noskaidrot, vai cilvēks ir inficējies ar HIV. Latvijā bezmaksas HIV ekspretestu var veikt HIV profilakses punktos. Procedūra ir anonīma un konfidenciala.
- Novembra pēdējā nedēļa Eiropā ir HIV testēšanas nedēļa, savlaicīgi AIDS diena tiek atzīmēta 1. decembrī.
- HIV/AIDS simbols visā pasaulē ir sarkanā lentīte. Tā simbolizē saprātīgu līdzsvaru un morālu atbalstu!
- Latvijā līdz 2015. gadam reģistrēti vairāk kā 6200 HIV inficēšanās gadījumi. Biežākais HIV inficēšanās ceļš Latvijā - heteroseksuālo dzimumaktu rezultātā.

UZZINI VAIRĀK: WWW.SPKC.GOV.LV

VEIC HIV TESTU, JA:

- Tev bija nedrošs sekss**
  - Tev ir bijis sekss bez prezervatīva ar vairākiem dzimumpartneriem.
  - Tev ir bijis sekss bez prezervatīva ar partneri, kuram bijuši vairāki citi dzimumpartneri.
  - Tev ir bijis sekss bez prezervatīva ar partneri, kurš iepriekš lietojis vai šobrīd lieto injicējamās narkotiskās vielas.
- Tu slimo ar seksuāli transmisīvajām infekcijām (STI), hepatītu B, C vai tuberkulozi.**
  - Tev ir būtisks risks inficēties ar HIV, ja Tu slimo ar kādu STI.
  - Savukārt, ja Tu esi inficēts ar HIV, Tev ir būtiska iespēja saslimt ar tuberkulozi.
- Tu esi grūtniece**
  - Veic HIV testu, ja Tu plāno grūtniecību.
  - HIV testu Tev rādīsies jāveic grūtniecības agrīnās stadijā.
  - HIV inficētas mātes piens satur HIV. Tādēļ, ja esi HIV inficēta, kopā ar ārstu izlem, kāda barošana Tavam zīdīšanai ir piemērotāka.
- Tev bija kontakts ar svešām asinīm (piem., savainojoties vai lietojot kopīgus injicēšanās piederumus (šļirci, adatu u.c.))**
  - Tuļš špiķi negadājam:
  - Mazgi brūci ar adatu un ziepļiem.
  - 3-5 minūtes skalo brūci zem tekoša ūdens.
  - Dezinficē brūci ar 70% spirta šķīdumu vai citu dezinfekcijas līdzekli.
  - Uzturē sterili pārsēju.
  - Ja kontakts ar svešām asinīm noticis darba vietā, zīvo par negadījumu savam darba devējam!
  - Informācija par to, kā parovēt rīcību, iespējams iegūt pa AIDS dienakts uzticības tālruni 67543777.

ATCĒRIES!

Papildu informācija par HIV profilaksi meklē SPKC mājas lapā: www.spkc.gov.lv vai zvanot uz SPKC HIV/AIDS konsultāciju kabinetu: tāl. 67290800 (darba dienās)

- Prezervatīvs ir vienīgais kontracepcijas līdzeklis, kas pasargā no inficēšanās ar HIV un STI.
- Ar HIV var inficēties vagināli, anālā un orālā sekta laikā, nelietojot prezervatīvu, informē savu partneri, ja Tu ir HIV, tasāki veikt HIV testu savam partnerim!
- Savlaicīga HIV diagnostika un ārstēšana var nodrošināt pilnvērtīgu un ilgu dzīvi.
- HIV tests ir vienīgā iespēja uzzināt, vai cilvēks ir inficējies ar HIV. Ja HIV nē ir noteikvis cilvēka organismā, tas tur saglabājas visu mūžu.
- Jaučā savam ģimenes ārstam par HIV testa veikšanas iespējām.
- Inficēties ar HIV var tikai no inficētas personas bioloģiskajiem šķidrumiem - asinīm, dzimumorgānu izdalījumiem (sperma, tēdāļjumi no maksts) un mātes piens.
- Bezmaksas un anonīmi HIV ākspretestu var veikt HIV profilakses punktos visā Latvijā: <http://www.spkc.gov.lv/hiv-profilaksespunksti/>

Tuvākā vieta, kur var veikt HIV testu un/vai saņemt informāciju:

SPKC.gov.lv
SABIEDRĪBĀSĒKĀS INSTITŪCIJAS KABINETS

Ārstniecības personas atbalsts (katrs savas kompetences ietvaros)

- Detalizētāka informācija par HIV infekcijas norisi, dinamiku
- Pretvīrusu medikamentiem (ART)
- Veselības aprūpes pakalpojumu saņemšanas iespējām

Psihologa atbalsts

- Sniegt psiholoģisku atbalstu
- «Dalītā konfidencialitāte» – psiholoģiskā atbalsta sniegšanā (ar klienta piekrišanu) iesaistīt ģimenes locekļus
- Informēt par atbalsta personām un NVO pakalpojumiem HIV inficētajiem
- Neskaidrot medicīniska rakstura tēmas, ārpus savas kompetences robežām!!!

Citu HIV pozitīvo cilvēku atbalsts

 AGIHAS
Atbalsta
Grupa
Inficētajiem ar
HIV un
AIDS
Slimniekiem

Biedrības **AGIHAS** atbalsts

Uzticības telefona numurs: 20 207 737

Uzticības tālrunis sievietēm: 24 801 359

Līdzestības kabinets (RAKUS LIC)

Atbalsta
Grupa
Inficētajiem ar
HIV un
AIDS
Slimniekiem

3. Pacienta CEĻA KARTE

Informācija apstiprinošai diagnostikai

HPP nosaukums, adrese

_____

Apmeklētāja vārds _____

Apmeklētāja anonīmais kods*

□□□□□

Eksprestesta veikšanas datums (dd.mm.gggg.)

□□.□□.□□□□.

Primārās izmeklēšanas metodes (eksprestesta) nosaukums

_____

Eksprestesta rezultāts: pozitīvs apšaubāms

Nosūtīšanas datums (dd.mm.gggg.)

□□.□□.□□□□.

HPP darbinieka vārds, uzvārds _____

Kontaktinformācija: tālrunis _____

e-pasts _____

Paraksts _____

*pirmajā kvadrātā: 1-vīrietis; 2-sieviete; otrajā – klienta mātes vārda 1.burts; trešajā – klienta vārda 1.burts; ceturtajā, piektajā – klienta dzimšanas gada pēdējie divi cipari. Piemēram, sieviete (2), mātes vārds – Kristīne (K), klienta vārds – Anna (A), dzimusi – 1975.gadā (75). Apmeklētāja anonīmais kods - 2KA75.

Informācija vizītei pie ārsta

RAKUS LATVIJAS INFЕКТОЛОГИJAS CENTRĀ

Adrese: Linezera iela 3, Rīga

Nepieciešams iepriekš pierakstīties uz vizīti

Tālr. 67014532 vai 67014723

Ar šo nosūtījumu un Pasi vai ID pacienta iemaksa par vizīti: 4.27 EUR* un papildus par analīžu stobriņiem līdz 5,00 EUR*

Transports:

271. maršruta taksobuss līdz galapunktam

1.; 14.; 21.; 40. autobuss līdz Dzērbenes ielai

12. trolejbuss līdz Dzērbenes ielai

*iespējams atliktais maksājums

Vizītes:

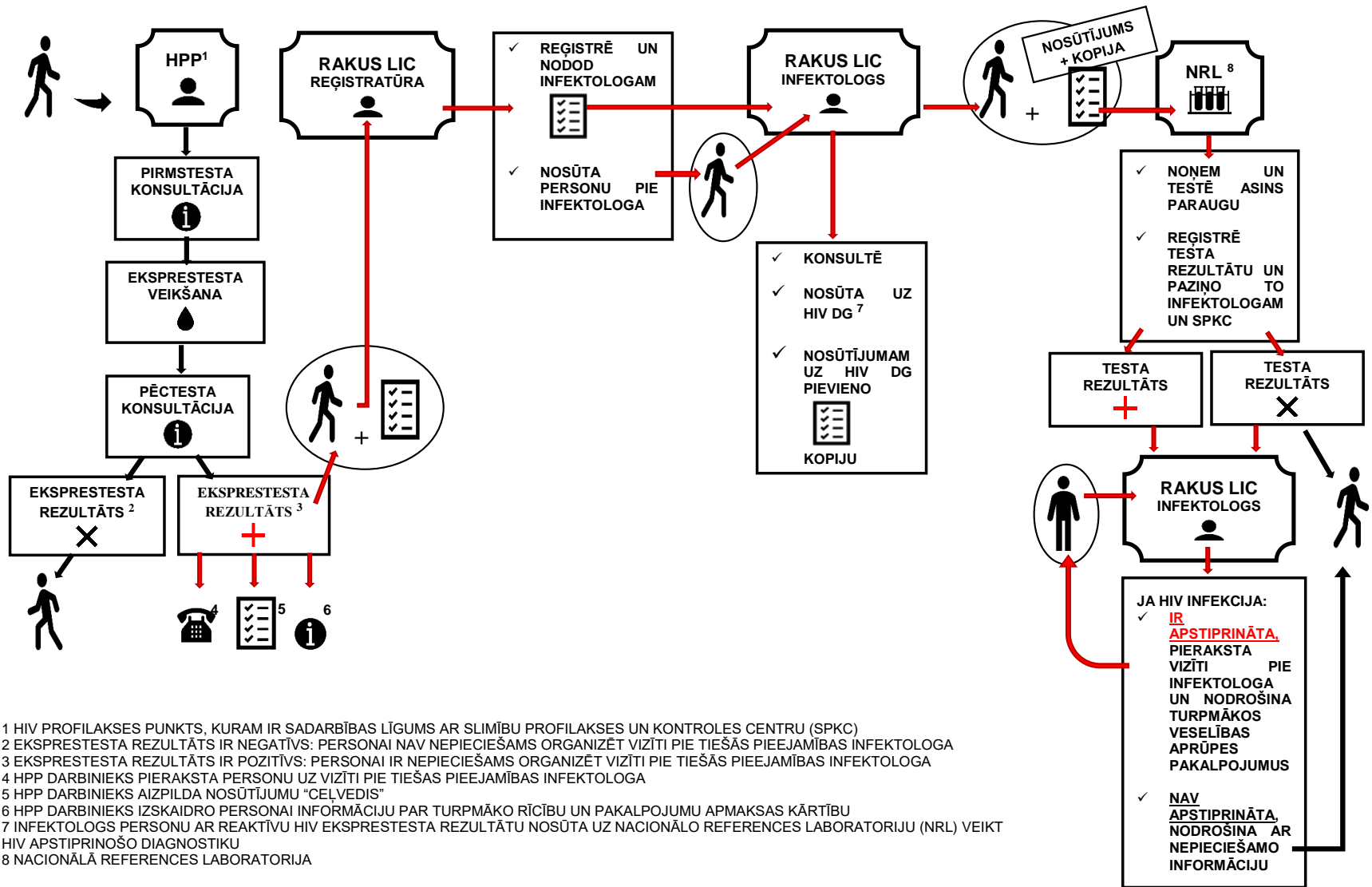
datums _____

laiks _____

ārsts _____

NEPIECIEŠAMIE SOLI UZ APSTIPRINOŠO HIV DG PERSONAI AR REAKTĪVU HIV EKSPRESTESTA REZULTĀTU

1 HIV PROFILAKSES PUNKTS, KURAM IR SADARBĪBAS LĪGUMS AR SLIMĪBU PROFILAKSES UN KONTROLES CENTRU (SPKC)

2 EKSPRESTESTA REZULTĀTS IR NEGATĪVS: PERSONAI NAV NEPIECIEŠAMS ORGANIZĒT VIZĪTI PIE TIEŠĀS PIEEJAMĪBAS INFЕКTOLOGA

3 EKSPRESTESTA REZULTĀTS IR POZITĪVS: PERSONAI IR NEPIECIEŠAMS ORGANIZĒT VIZĪTI PIE TIEŠĀS PIEEJAMĪBAS INFЕКTOLOGA

4 HPP DARBINIEKS PIERAKSTA PERSONU UZ VIZĪTI PIE TIEŠĀS PIEEJAMĪBAS INFЕКTOLOGA

5 HPP DARBINIEKS AIZPILDA NOSŪTĪJUMU "CEĻVEDIS"

6 HPP DARBINIEKS IZSKAIDRO PERSONAI INFORMĀCIJU PAR TURPMĀKO RĪCĪBU UN PAKALPOJUMU APMĀKSAS KĀRTĪBU

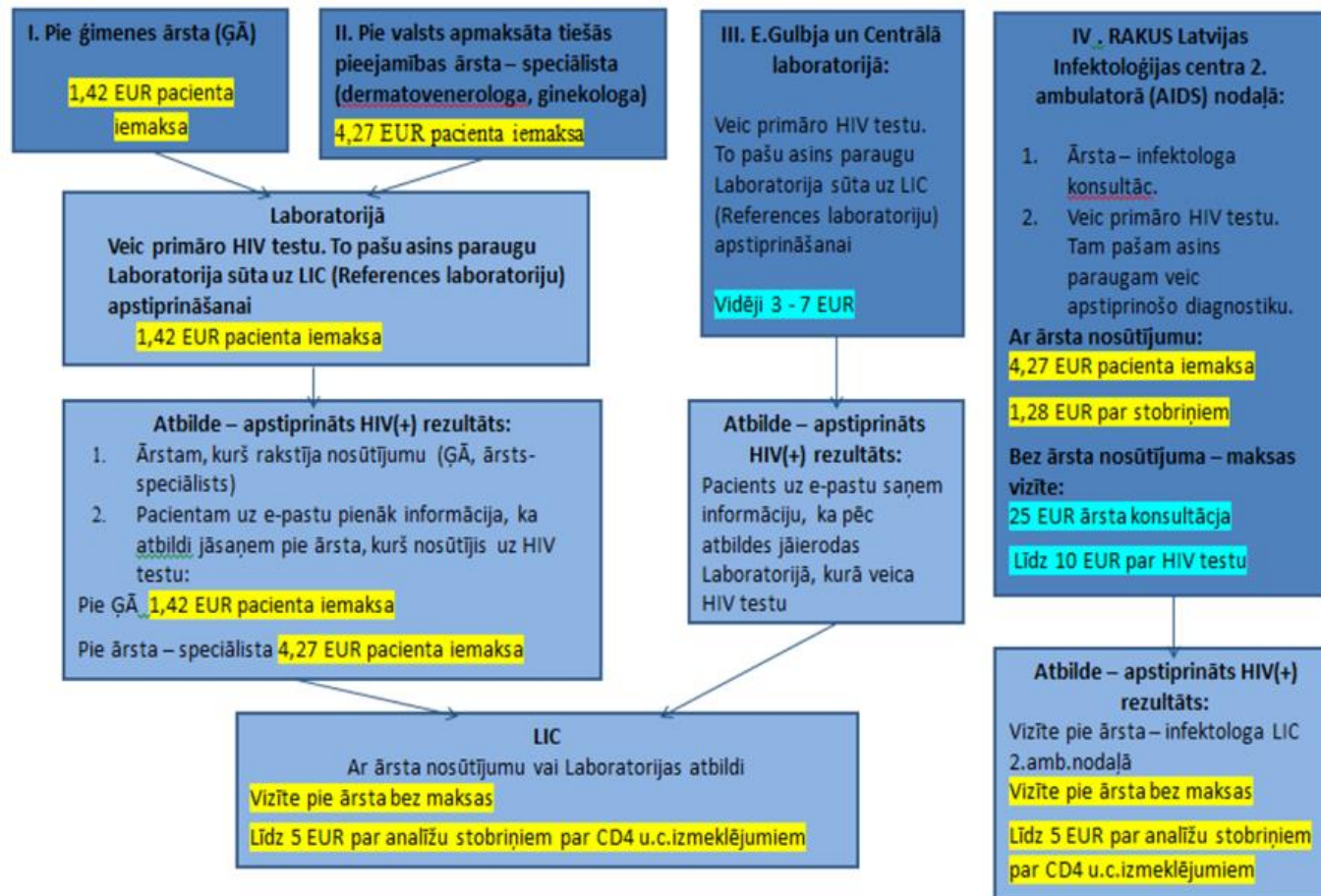
7 INFЕКTOLOGS PERSONU AR REAKTĪVU HIV EKSPRESTESTA REZULTĀTU NOSŪTA UZ NACIŅĀLO REFERENCES LABORATORIJU (NRL) VEIKT HIV APSTIPRINOŠO DIAGNOSTIKU

8 NACIŅĀLĀ REFERENCES LABORATORIJA

CEĻA KARTE sociālajam darbiniekam (SPKC)

4. Ieteikumi – kā pacientam rīkoties?

Saruna ar klientu – **klientam saprotamā valodā**

- Informējot
- Izglītojot
- Iedrošinot
- Atbalstot

Klienta kā pacienta uzdevums – **būt līdzestīgam** visos veselības aprūpes pakalpojumu saņemšanas posmos:

- **precizējot** slimības stadiju
- **izvērtējot** slimības attīstības dinamiku un prognozi
- **Saņemot medikamentozo terapiju**

Būt līdzestīgam nozīmē:

- regulāri apmeklēt ārstu un sekot ārsta norādījumiem
- lietot medikamentus noteiktā laikā
- savlaicīgi veikt nozīmētās analīzes un citas veselības pārbaudes
- nepieciešamības gadījumā ievērot noteiktu ēšanas un uztura režīmu.

**PALDIES PAR
UZMANĪBU!**

